

פעילויות לשיעור חינוך חברתי ללמידה חוץ כיתת

מבוא

קובץ זה מכיל אסופת פעילויות ברוח חג הפסח והאביב, המתוכננת להעברה מחוץ לכותלי הכיתה. המערך מאגד מספר משחקי חצר דינמיים, הנשענים על תפיסה של חינוך חברתי-ערכי המועבר דרך חוויה, משחק והתנסות פעילה באוויר הפתוח.

במקום שיח עיוני, הפעילויות תוכננו כך שהערכים מוטמעים בלומדים בטבעיות מתוך הדינמיקה הקבוצתית בשטח. כאשר התלמידים משתפים פעולה כדי לחצות מסלול מכשולים, רצים במרחב החצר כדי לבצע מעשי חסד נסתרים, או משחקים ב"תופסת" הממחישה את הבחירה בחירות אישית אל מול לחץ חברתי - הם מפנימים מיומנויות של רגישות, הכלה ועצמאות מחשבתית "דרך הרגליים". זוהי הזדמנות נפלאה לרתום את מרחב החצר, את אנרגיות האביב ואת סמלי החג ליצירת אקלים כיתתי מגובש, בוגר וערכי יותר, מתוך פעלתנות ושמחה.

המערך מפתח ומקדם: מעורבות חברתית, פיתוח רגישות לאחר, הכרת הטוב, עשייה למען הסביבה ופתרון קונפליקטים מתוך עבודת צוות, עצמאות ומודעות אישית.

ביצור חצר חברתי

מעבדת אחרת

פריחה חברתית

חצית ים סוף

חצויית ים סוף

העיקרון: אנחנו לא חוצים את הים ברגליים בלבד, אלא בלב. כדי שהים ייבקע, עלינו למצוא את ה"מפתחות" (הפתרונות) לקשיים שבינינו.

הצורה הנדרש: מקלות (או בריסטולים גזורים בצורת מקל) | טושים עבים | פעמון שולחן (או משרוקית).

שיטת הניקוד ודירוג

המורה מעניק ניקוד על גבי המקל/דף לפי האיכות:

- נקודה 1:** פתרון בסיסי ("לבקש סליחה").
- 2 נקודות:** פתרון מעשי ("להזמין אותו לשחק איתנו").
- 3 נקודות:** פתרון עמוק/מניעת (פעולה מעשית שתגרום לו להרגיש רצוי בלי להביך אותו).

אפשרות לשיפור: קבוצה שקיבלה 1 או 2 ורוצה להעלות את הניקוד, יכולה להוסיף משפט ולצלצל שוב למורה.

שלב ב': האינוק והצויית הים

- שתי הקבוצות עומדות בקו הזינוק.
- עם הינתן האות, הקבוצות רצות למקל הראשון שלהם.
- יש לכתוב פתרון לקושי שמופיע על המקל שמונח לפניהם.
- עם סיום כתיבת הפתרון יש **לצלצל בפעמון**. המורה יגש לבדוק את הפתרון המוצע.

שלב א': בונים את הים

- הכיתה מתחלקת ל-2 קבוצות.
- כל קבוצה מקבלת 5 "מקלות" על חברי הקבוצה לכתוב על כל מקל **קושי חברתי אמיתי** (למשל: "מישהו שמרגיש שאין לו עם מי להיות בהפסקה", "ויכוח על חוקים במשחק").
- בסיום 5 הדקות, כל קבוצה מניחה את המקלות שלה לאורך המסלול של הקבוצה היריבה.

הכלל: ככל שהקושי יהיה מאתגר יותר, כך יהיה לקבוצה השנייה מעניין וקשה יותר לפתור אותו!

נקודת איתואם ציפיות:

הכרעת המורה: הציון של המורה הוא סופי (כדי למנוע ויכוחים בזמן המשחק).

עבודת צוות: חברי הקבוצה חייבים להיות נוכחים ליד המקל בזמן כתיבת הפתרון.

הקבוצה המנצחת?

הניצחון נקבע לפי שקלול של שני מדדים:

מדד האיכות: סך כל הנקודות שנצברו על המקלות (מקסימום 15 נקודות).

מדד המהירות: הקבוצה שהגיעה ראשונה לקו הסיום מקבלת בונוס של 3 נק' לסך הכללי.

פריחה חברתית

למידה מרחוק

הרעיון המרכזי: תקופה זו, המפגישה בין היציאה מחג הפורים, ההכנות לחג הפסח וההתמודדות היומיומית עם מציאות של מלחמה ואזעקות, מציפה מנעד רחב של רגשות. כשם שהטבע מתחדש באביב, כך אנו מבקשים לפעול לחידוש האקלים החברתי והחוסן הנפשי של התלמידים. תהליך היצירה מדמה התבוננות פנימית הדרגתית, שבה כל רגש, זיכרון או תקווה מקבלים מקום, נכתבים, ונשמרים בתוך הלב פנימה - עד לרגע שבו הם מוכנים להיפתח ולהפריח את הסביבה.

שלב 4: ציבוד וסיכום

בזמן שהפרחים נפתחים, המורה מעניק פשר לתהליך ואומר: כפי שהמים מחלחלים לסיבי הנייר ופותחים לאט ובעדינות את הפרח, כך הכוונה הפנימית שלנו, העיבוד הרגשי שעשינו והעשייה למען הבית והכלל, פותחים את הלב שלנו לקראת חג החירות". המורה מאפשר למי שמעוניין לשתף במחשבות שהציפו אותו במהלך הכתיבה, או להקריא משפט אחד שנחשף בפרח שלו. המורה מסכם את המפגש בהדגשת הכוח של הכרת הטוב ומציאת נקודות אור במציאות של מלחמה, ומציין כיצד שיתוף הרגשות מגבש את הכיתה והופך אותה ל"גינה פורחת", גם מבעד למסכים.

שלב 3: הניסוי המשותף

התלמידים מניחים את קערות המים, בהינתן האות מהמורה כל התלמידים מניחים בו-זמנית את הפרחים הסגורים על פני המים. התלמידים מתבוננים יחד בפלא הוויזואלי: הפרחים נפתחים באיטיות וברוגע על פני המים, וחושפים בהדרגה את הכוחות, המילים וההחלטות שנכתבו בתוכם.

תחנת הירקנות:

עשו 'חסד נסתר' -
פעולה קטנה לשיפור
המראה של החצר
(איסוף לכלוך, סידור פינה)
בלי לבקש הערכה.

תחנת הנדק:

כל אחד מהקבוצה
מספר על תכונה טובה
אחת שהוא גילה
בעצמו השנה.

תחת השקדיות:

**גשו לאיש צוות או
מורה בחצר**

**ואמרו לו 'תודה'
מפורשת על משהו
שהוא עושה עבורכם.**

תחנת האיריס:

עליכם למצוא קבוצה
אחרת שנמצאת
בעיצומו של המרוץ

(לא מהשלישה שלכם)

ולתת להם
'מטר' של עידוד.

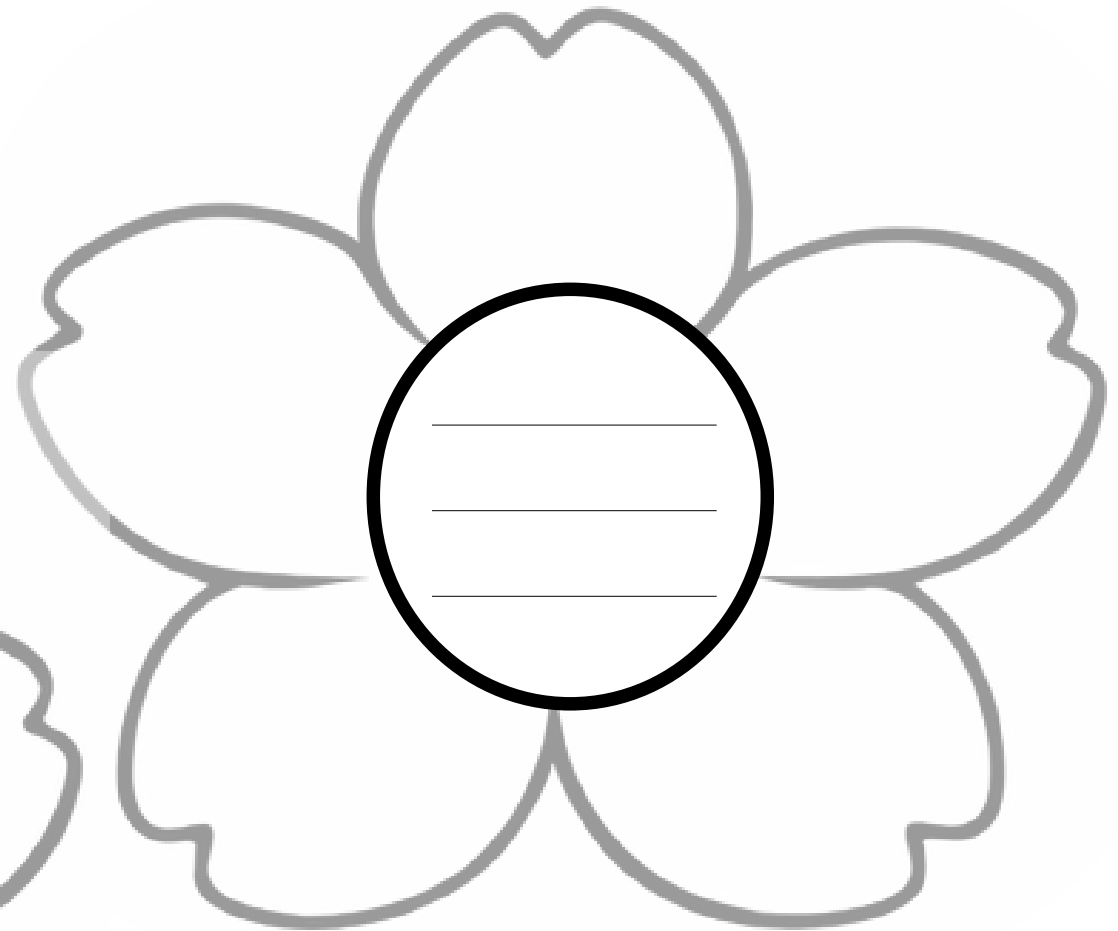
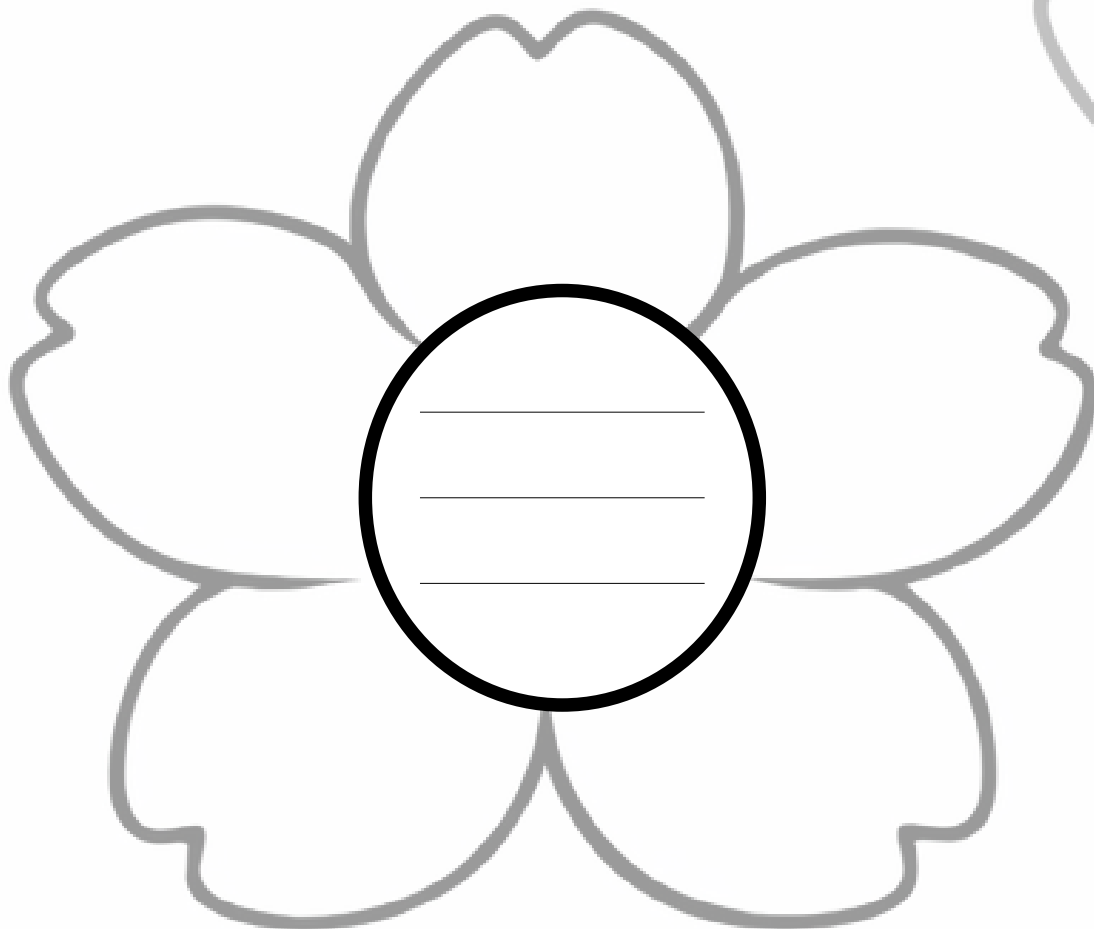

תחנת הכאנית:

מצאו פריט בשטח בית
הספר שמאפיין את
השלישייה שלכם

(מקישוטי קיר, מהטבע)

ביעור חמץ חברתי

מי מעכב שאור שבעיסה? היצר הרע שבלבנו המחמיצנו (ברכות י"ז)

מהלך השחק

1. הסבב החברתי: מתחילים להעביר את הכדור מאחד לשני מסביב למעגל. המטרה היא להעביר את הכדור במהירות ובזריזות, מבלי שהוא ייפול או ייצא מהמעגל.
2. אות ה"ביעור": המורה משמיע אות (משרוקית, מוזיקה שנפסקת, או קריאת "ביעור חמץ!").
3. הפעולה: בהישמע האות התלמיד שהכדור נמצא אצלו, מגלגל אותו לעבר הקונוסים שבמרכז במטרה להפיל אחד מהם.
  - פגע והפיל? הקבוצה כולה מכריזה: "מבוער, מבוער, מבוער!". הקונוס יוצא מהמעגל.
  - פספס? הכדור חוזר למעגל והסבב ממשיך עד שהאות הבא יינתן.
  - פגע והפיל יותר מאחד? פספס את ההזדמנות, מעמידים את הקונוסים חזרה.
4. הסיום: המשחק מסתיים כאשר כל "החמץ החברתי" הוצא אל מחוץ למעגל והמרכז נקי.

הציור הנדרש

1. כדור נוח לגלגול.
2. "חמץ": עשרה קונוסים או בקבוקי פלסטיק מלאים מעט בחול. (כמו עשרה פתיתים של חמץ)
3. מדבקות/פתקים: על כל קונוס מדביקים מדבקה וכותבים עליה "חמץ חברתי" (למשל: כעס, קנאה, לשון הרע, התנשאות, חוסר סבלנות). חשוב ליצור את הרשימה עם התלמידים.
4. סימון: חבל או גיר לסימון מעגל גדול.

דיוקים וכללים

1. גלגול בלבד: אסור לזרוק או לבעוט. הגלגול דורש מהתלמיד "לכוון אל המטרה" - מסר של כוונה פנימית בתיקון המידות.
2. הכרת החמץ: בכל פעם שקונוס נופל, המורה מקריא בקול את המידה שהייתה כתובה עליו, ומבקש מהתלמידים לומר מילה אחת על המידה המנוגדת (למשל: אם נפל "כעס" - התלמידים צועקים "סבלנות!").

הכנה בלטה

1. מסמנים מעגל רחב בחצר.
2. במרכז המעגל מעמידים את הקונוסים ("החמץ").
3. התלמידים עומדים על קו המעגל, במרחק שווה זה מזה.

ערב פסח
 בשריפת החמץ, לפני כניסת החג, נוהגים להתפלל ולהזכיר לעצמנו שביעור החמץ הוא לא רק פיזי. הוא מסמל את הניסיון התמידי לבער את השלילי - את הפילוג, את המתחים ואת הכעסים, את התכונות שאנחנו רוצים לתקן. הנה קטע מתפילה זו:

"יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתרחם עלינו ותצילנו מאסור חמץ, אפילו מכל שהוא, בשנה זו ובכל שנה ושנה כל ימי חיינו. וכשם שבערנו החמץ מבתינו ושרפנוהו, כך תזכנו לבער היצר הרע מקרבנו תמיד כל ימי חיינו, ותזכנו לידבק ביצר הטוב ובתורתך ויראתך ואהבתך תמיד, אנו וזרענו וזרע זרענו, כן יהי רצון".

מעבדות אחרות

למידה מרחוק

העיקרון: חירות אמיתית היא היכולת לבחור בטוב ולשמור על עצמאות מחשבתית, גם לנוכח קושי או לחץ חברתי. הפעילות מזמינה את התלמידים לא רק לזהות מצבי היגררות "עבדות", אלא לדרוש מהם לייצר פתרונות אקטיביים ולהפוך אותם למצבי "חירות".

הציור הנדרש: שני דפי טיוטה אחד בצבע אדום ואחד בצבע צהוב, או לחלופין טושים בצבעים אלו

שלב א': חשיבה וציבור

התלמידים משתפים דרך התשובות השונות, הכיתה נוכחת לדעת כיצד אותה נקודת פתיחה בדיוק יכולה להוביל להיגררות ו"עבדות", או לחלופין לצמיחה ו"חירות".

אסיכום

דנים עם התלמידים בשאלה המרכזית: מדוע קשה כל כך בזמן אמת להשתחרר מלחץ החברה, ומדוע, על אף הקושי המובן, שווה לעשות את המאמץ ולבחור תמיד להיות "בני חורין".

שלב ב': מחשיכים את הסיפור

המורה עובר לשלב היישום, ומקריא פתיח של סיפור מחיי היומיום הטומן בחובו קונפליקט או התמודדות חברתית.

לאחר הקראת הפתיח, המורה מבקש מהתלמידים להמשיך את הסיפור בהתאם להנחיה. על התלמידים להשלים את התרחיש פעם אחת כסיפור המבטא "עבדות" (כניעה ללחץ חברתי, חוסר שליטה, "מה יגידו")

ופעם שנייה כסיפור המבטא "חירות" (עמידה על העקרונות, בחירה בטוב, עצמאות מחשבתית). התלמידים כותבים את ההמשך שלהם על דף או בצ'אט הכיתתי.

דוגמאות:

- "לחבר הטוב שלי יש יום הולדת, וכולם החליטו לקנות לו מתנה יקרה מאוד שאין לי אפשרות לשלם עליה..."
- "אני יוצא לקנות בגד שמאוד מוצא חן בעיניי, אבל אף אחד מהחברים שלי לא מתלבש בסגנון כזה..."
- "עליי ללמוד למבחן חשוב מאוד, ובדיוק כעת כל החברים קוראים לי לרדת לשחק איתם..."
- "אנו מארגנים טיול עם חברים, ויש ויכוח סוער לאן כדאי לנסוע..."
- "בהפסקה, כל החברים החליטו לשחק במשחק שאני ממש לא אוהב..."
- "הגעתי לכיתה עם פריט לבוש חדש שממש אהבתי, אבל אז קלטתי שרק אני מתלבש כך..."
- "המורה שאל שאלה. כל הכיתה ענתה תשובה מסוימת, אבל אני הייתי בטוח שהתשובה היא אחרת..."

שלב א': מעגל החינן

המורה מציג על המסך משפטים נבחרים מתוך מאגר הכרטיסיות בנספח [בנות](#) | [בנים](#).

מול כל משפט שמוקדן תלמידי הכיתה מגיבים בו-זמנית ובשתיקה:

- אם המשפט מייצג "עבדות" - התלמידים מרימים דף אדום למצלמה
- אם המשפט מייצג "חירות" - התלמידים מרימים דף צהוב

(במרחב קולי- כותבים על דף "עבדות" או "חרות" ואח"כ סופרים ומשווים)

מעבדות אחרות

העיקרון: חרות היא היכולת לבחור בטוב למרות קושי או לחץ חברתי.

הציוף הנדרש: סרטי סימון; סרטים אדומים (עבדות) וסרטים צהובים (חרות). כרטיסי היגדים: דפים קטנים עם משפטים מוכנים מראש.

שלב ב': תוכנית "בני חורין"

- הזירה:** מגדירים שטח ברור בחצר.
- המטרה:** משחק תופסת שבו בני החורין (צהוב) צריכים "לגאול" את העבדים (אדום).
- המשימה:** בן חורין שתופס עבד, מעניק לו סרט צהוב. העבד הופך ל"נגאל" ומצטרף מיד לקבוצת התופסים. נגאל שתופס עבד, אווז בו וקורא לבן חורין שיקשור לו סרט צהוב. (כמו משחק קדרים באים)
- המשתתף האחרון:** המשתתף האחרון שנשאר עם סרט אדום, מייצג את הקושי האמיתי שבשחרור. עליו להסביר לכיתה למה קשה להשתחרר מהעבדות, נציג מהכיתה יסביר לו למה שווה להתאמץ.

קטירת סרטים

קשרו לכל תלמיד סרט על היד לתלמיד שהקריא משפט של עבדות - **סרט אדום**

לתלמיד שהקריא משפט של חרות - **סרט צהוב**

שלב א': מעגל החיון

התלמידים עומדים במעגל והמורה מחלק כרטיס לכל תלמיד. כל תלמיד מקריא את המשפט שבידו וקובע: **האם זו עבדות** (היגררות, חוסר שליטה) **או חרות** (בחירה בטוב, שליטה עצמית).

רשימת היגדים מוצעת מתוך הנספח **בנות | בנים:**

המורה יבחר משפטים כמספר תלמידי הכיתה **מתוכם 3 של חירות.**

אני לא מצליח
לסלוח למי
שפגע בי ושומר
טינה זמן רב.

אני מרגיש שמצב
הרוח שלי תלוי
רק במחמאות
שאני מקבל
מאחרים.

אני מוותר על
דברים שחשובים
לי רק בגלל
ה"מה יגידו".

אני נגרר אחרי
חברים לדבר על
מישהו אחר רק
כדי לא להיות
'שונה'.

אני מרגיש חייב
להיות 'כמו כולם'
בכל דבר, גם אם
זה לא מתאים לי.

אני עושה דברים
שאני יודע שהם
לא נכונים רק כדי
למצוא חן בעיני
החברים.

לא עובר יום
בלי שדיברתי
עם חבר שלי
בטלפון.

אני לא מסוגל
לקנות בגד בלי
להתייעץ עם חבר
שלי.

אני מפחד
להישאר בלי
הזמנה ולכן
מסכים לכל
תוכנית.

אני בודק
כל הזמן אם
מאשרים אותי
לפני שאני עושה
משהו.

אני מתקשה
להפסיק לדבר
לשון הרע
כשכולם סביבי
מדברים.

אני תמיד מחפש
מה לא בסדר
אצל אחרים
במקום לראות
את הטוב.

אני לא מתקרב
לילד חדש כדי
לא לאבד מקום
בקבוצה.

אני מסתיר
תחביב שאני
אוהב כי הוא "לא
מקובל".

אני בוחר חברים
לפי מה שיגידו
עליו.

אני משנה את
הדעה שלי לפי
הילד המקובל
בחברה.

אני משנה את
סגנון הלבוש שלי
כדי למצוא חן.

אני נמנע
מלשבת לבד
אפילו כשאני
צריך שקט.

אני משווה
בגדים וחפצים
שלי, למה שיש
לאחרים כדי
לחוש שייכות.

הפחד שמא
יצחקו עלי חוסם
אותי מלהשתתף.

אני מפחד
להחמיא ראשון.

אני בוחר צד
בריב רק כדי לא
להישאר מחוץ
לעניינים.

אני מצטרף
לשיחה שאינה
נעימה לי כדי לא
להיות מנותק.

אני נותן למבטים
של אחרים
להשפיע על מצב
הרוח שלי.

אני נותן לבדיחות
על חשבוני
להמשיך בלי
לעצור.

אני מוותר על
תור במשחק
כי לא נעים לי
לבקש.

אני שומר סוד
שפוגע בי כי אני
חושש לאבד
חבר.

אני מאפשר
לשמועות
להשפיע עלי עם
מי להתחבר.

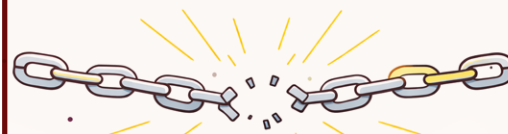
אני מפחד
להישאר בלי
חברים ולכן
מסכים לכל דבר.

אני נותן לאחרים
לבחור בשבילי
משחקים
והפסקות.

אני צוחק
כשמעליבים
מישהו כדי לא
להיות הבא
בתור.

אני מפחד להגיד
את הדעה שלי
בקבוצה.

אני חושב מה
יגידו לפני כל
פעולה.

אני נותן למצב
רוח של אחרים
להשפיע עליי.

אני מפחד להגיד
שטעיתי.

אני מחקה לבוש
או סגנון רק כדי
להתאים.

אני מתעלם מילד
בודד כי לא נעים
לי להתקרב.

אני מוותר על
רעיון טוב כי אני
חושש מצחוק.

אני לא מזמין
מישהו למשחק
כי אני לא בטוח
שירצו אותו.

אני נגרר
לריכולים גם
כשלא נעים לי.

"יש לי דעה
משלי ואני פועל
לפי מה שנכון."

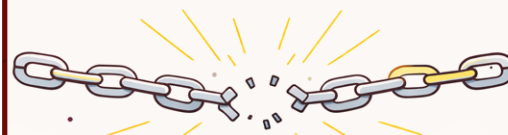
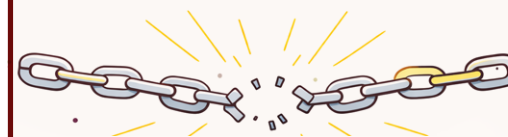
"אני השליט על
הרצונות שלי,
ויודע להגיד
'לא' להרגלים
שמעכבים אותי."

"אני עושה את
מה שנכון וטוב
בעיני ה', גם
אם אני היחיד
בסביבה שפועל
כך."

"אני עוצר
לחשוב רגע לפני
שאני מגיב, כדי
שהתגובה שלי
תהיה מכבדת
וראויה."

"אני יודע להגיד
'לא' ללחץ
חברתי ולשמור
על עצמי."

אני לא מצליחה
לסלוח למי
שפגעה בי
ושומרת טינה זמן
רב.

אני מרגישה
שמצב הרוח
שלי תלוי רק
במחמאות שאני
מקבלת מאחרות.

אני מוותרת על
דברים שחשובים
לי רק בגלל
ה"מה יגידו".

אני נגררת אחרי
חברות לדבר על
מישהי אחרת רק
כדי לא להיות
'שונה'.

אני מרגישה
חייבת להיות 'כמו'
כולן' בכל דבר,
גם אם זה לא
מתאים לי.

אני עושה דברים
שאני יודעת שהם
לא נכונים רק כדי
למצוא חן בעיני
החברה.

לא עובר יום
בלי שדיברתי
עם חברה שלי
בטלפון.

אני לא מסוגלת
לקנות בגד בלי
להתייעץ עם
החברה שלי.

אני מפחדת
להישאר בלי
הזמנה ולכן
מסכימה לכל
תוכנית.

אני בודקת
כל הזמן אם
מאשרות אותי
לפני שאני עושה
משהו.

אני מתקשה
להפסיק לדבר
לשון הרע
כשכולן סביבי
מדברות.

אני תמיד
מחפשת מה
לא בסדר אצל
אחרות במקום
לראות את הטוב.

אני לא מתקרבת
לילדה חדשה
כדי לא לאבד
מקום בקבוצה.

אני מסתירה
תחביב שאני
אוהבת כי הוא
"לא מקובל".

אני בוחרת
חברות לפי מה
שיגידו עליי.

אני משנה את
הדעה שלי לפי
הבת המקובלת
בחברה.

אני משנה את
הסגנון שלי כדי
למצוא חן.

אני נמנעת
מלשבת לבד
אפילו כשאני
צריכה שקט.

אני משווה בגדים
וחפצים שלי למה
שיש לאחרים כדי
לחוש שייכת.

הפחד שמא
יצחקו עלי חוסם
אותי מלהשתתף.

אני מפחדת
להחמיא
ראשונה.

אני בוחרת צד
בריב רק כדי לא
להישאר מחוץ
לעניינים.

אני מצטרפת
לשיחה שלא
נעימה לי כדי לא
להיות מנותקת.

אני נותנת
למבטים של
אחרות להשפיע
על הרגשות שלי.

אני נותנת
לבדיחות על
חשבוני להמשיך
בלי לעצור.

אני מוותרת על
תור במשחק
כי לא נעים לי
לבקש.

אני שומרת סוד
שפוגע בי כי אני
חוששת לאבד
חברה.

אני מאפשרת
לשמועות
להשפיע עלי עם
מי אני מדברת.

אני מפחדת
להישאר בלי
חברות ולכן
מסכימה לכל
דבר.

אני נותנת
לאחרות לבחור
בשבילי משחקים
והפסקות.

אני צוחקת
כשמעליבים
מישהי כדי לא
להיות הבאה
בתור.

אני מפחדת
להגיד את הדעה
שלי בקבוצה.

אני חושבת מה
יגידו לפני כל
פעולה.

אני נותנת למצב
רוח של אחרות
להשפיע עליי.

אני מפחדת
להגיד שטעיתי.

אני מחקה לבוש
או סגנון רק כדי
להתאים.

אני מתעלמת
מילדה בודדה
כי לא נעים לי
להתקרב.

אני מוותרת על
רעיון טוב כי אני
חוששת מצחוק.

אני לא מזמינה
מישהי למשחק
כי אני לא בטוחה
שירצו אותה.

אני נגררת
לריכולים גם
כשלא נעים לי.

"יש לי דעה
משלי ואני פועלת
לפי מה שנכון."

"אני השליטה על
הרצונות שלי,
ויודעת להגיד
'לא' להרגלים
שמעכבים אותי."

"אני עושה את
מה שנכון וטוב
בעיני ה', גם
אם אני היחידה
בסביבה שפועלת
כך."

"אני עוצרת
לחשוב רגע לפני
שאני מגיבה, כדי
שהתגובה שלי
תהיה מכבדת
וראויה."

"אני יודעת
להגיד 'לא' ללחץ
חברתי ולשמור
על עצמי."

